

Kirkon Ulkomaanavun raportti ohjauskeskusteluun 10.9.2021

Yleistä

Kirkon Ulkomaanapu (KUA) on Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kansainvälisen avun järjestö, joka tekee kehitysyhteistyötä, humanitaarista avustustyötä ja vaikuttamistyötä kirkon valtuuttamana. KUA on uskopohjainen (faith-based organization, FBO) järjestö, jonka toiminta perustuu ihmisoikeuksien toteuttamiseen (human rights based approach, HRBA). [KUA:n teologinen perusta -toimintapolitiikka](#) tuotettiin kirjalliseen muotoon vuonna 2018.

KUA on Suomen suurin kansainvälisen avun järjestö, joka toimii 12 maassa Afrikassa, Aasiassa ja Lähi-idässä. KUA työllistää yli 3000 työntekijää ympäri maailmaa. Toiminnallinen ja taloudellinen volyymimme on kasvanut vuosi toisensa jälkeen ja tällä hetkellä konsernin varsinaisen ”emo-organisaation” kokonaistalous on noin 55 M euron tasolla. Avunsaajien määrä on niin ikään kasvanut ja useat sadat tuhannet ihmiset ovat KUA:n avun piirissä eri puolilla maailmaa. KUA:n strategiset teema-alueet ovat 1) Oikeus laadukkaaseen koulutukseen, 2) Oikeus toimeentuloon ja 3) Oikeus rauhaan.

KUA:n alabrandejä ovat mm. Opettajat Ilman Rajoja (verkoston 1800 opetusalan ammattilaista vapaaehtoisina), Naisten Pankki (3600 yrittäjänäistä jäsenenä), Uskonnollisten ja perinteisten johtajien rauhantyyön verkosto (nopeasti kasvava verkosto, jossa yli 50 jäsenjärjestöä tai muuta jäseninstituutiota) ja nuorisoverkosto Changemaker (1000 jäsentä). Lisäksi Helsingissä toimii WeFood hävikkiruokakauppa (150 vapaaehtoista toimijaa).

Tällä hetkellä KUA toimii konsernimuotoisesti ja kokonaisuuden osana ovat myös FCA Investments oy ja Omnia Education Partnership oy (OEP). Edellisessä KUA:n omistajuus on 100% ja jälkimmäisessä KUA on vähemmistöosakas 25% osuudella. FCAI tukee kehitysmaiden yksityissektorikehitystä erityisesti PK-sektorilla myöntämällä lainoja ”Missing Middle” -periaatteella kehityskelpoisille pienille ja keskisuurille yrityksille. FCAI:n ESG (ESG = yrityksen arvostrategia Environment, Social Responsibility and Governance) tukeutuu ja pohjautuu KUA:n globaaliin toimintastrategiaan. OEP on yhteisyritys, joka perustettiin yhteistyössä suomalaisten koulutusinstituutioiden kanssa tavoitteenaan nostaa kehitysmaiden koulutuksen laadullista tasoa erityisesti toisen asteen ammatillisen koulutuksen osalta. Toistaiseksi OEP:n fokus on keskittynyt erityisesti yrittäjäkoulutukseen myöntäen suomalaisia tutkintoja pakolaiskonteksteissa.

Erityisiä tapahtumia avustustoiminnassa raportointijaksolla

KUA:n valmistelut uuden avustusohjelman käynnistämiseksi Pohjois-Koreassa (DPRK) toteutettiin COVID-19 pandemiasta huolimatta vuoden 2020 aikana. YK:n sanktiokomitea hyväksyi KUA:n avustusohjelman suunnitelman uudelleen, mutta ohjelman käynnistäminen ei ole edennyt DPRK:n suljettua rajansa. Tilanne DPRK:ssa on tällä hetkellä pandemiasta johtuen haasteellinen ja maan rajat ovat edelleen kiinni. Aivan viime viikkoina on yhteydenpito lisääntynyt ja KUA on valmiudessa käynnistämään ohjelman tilanteen muututtua.

Beirutin räjähdysonnettomuuden uhrien auttaminen käynnistyi heti katastrofin jälkeen vuonna 2020. KUA on aloittanut avustusohjelman yhteistyössä Norjan Kirkon Ulkomaanavun kanssa. KUA:n työ keskittyy koulutuksen käynnistämiseen ja koulujen rakentamiseen. KUA myönsi katastrofiapua Etiopian Tigrayn alueen humanitaarisen hädän lievittämiseen, osallistuu maanjäristyksen jälkeiseen avustustoimintaa Haitissa ja valmistelee avustustoimintaa liittyen Afganistanin tilanteeseen. Kotimaan avustustoiminnassa on keskitytty maahanmuuttajien kanssa tehtävään tukitoimintaan ja radikalisoitumisen vastaiseen toimintaan yhteistyössä sisäministeriön kanssa.

KUA:n vaikuttamistyö erityisesti Suomessa on kiihtynyt osittain pandemian aiheuttamista tarpeista johtuen. KUA:n vaikuttaminen valtion ensi vuoden budjettiin liittyen, Suomen Afrikka strategian suhteen ja yleisesti kehityspolitiikan alueilla on ollut tehokasta ja tuloksellista. KUA onnistui tehokkaalla lobbaamisellaan saamaan Suomen avaamaan yhteistyön Education Cannot Wait -rahaston ja Global Partnership for Education -rahaston kanssa.

FCA2030 -prosessi

KUA käynnisti strategisen FCA2030 -prosessin vuonna 2019 tavoitteena arvioida muutoksia globaalissa toimintaympäristössä pitkällä aikavälillä ja tehdä tarvittavia päätöksiä järjestön tulevaan strategiaan ja operatiiviseen toimintaan liittyen. KUA:n henkilöstö ja hallitus ovat osallistuneet prosessiin, jota KUA:n johtoryhmä ja maatoimistojen johtoryhmät vievät eteenpäin. Vuoden 2021 käynnistettiin KUA:n uusi johtamismalli ja organisaatorakennetta kehitettiin. (Uudet organisaatiomallit ovat raportin liitteenä.)

Nyt ja tulevaisuudessa toiminta keskittyy toimintaamme vaikuttavien megatrendien käsittelyyn. Uusia toimintamuotoja Ilmastomuutoksen vastaisen toiminnan suhteen kehitetään ja myös valmistautumisessa kansainvälisen avun rahoitusjärjestelmän muutoksiin on edetty KUA:n valmistellessa uutta kumppanuusstrategiaansa. Toimintaympäristön muutoksia tuovat tullessaan myös ”triple nexus ja lokalisaatio”, jotka ovat nousseet vahvasti kansainvälisen avun esityslistalle globaalisti ja monien rahoittajien ja avunsaajavaltioiden suunnalta.

KUA:n talous ja muut resurssit

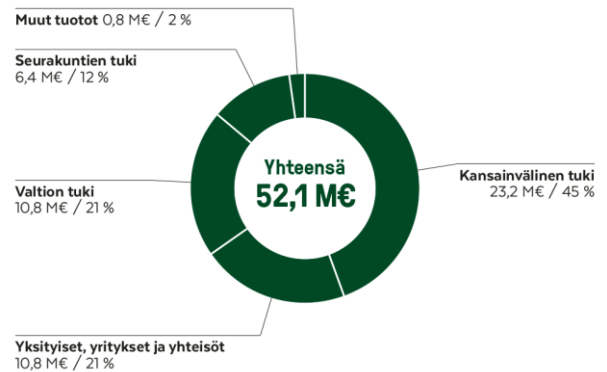
Kuten raportissa aiemmin mainittiin, KUA:n toiminnan taloudellinen volyymi on vuosi vuodelta kasvanut. KUA:n tapa rahoittaa toimintaansa poikkeaa paljon paitsi muiden kotimaisten kirkollisten järjestöjen myös suomalaisten avustusjärjestöjen tavasta toimia. Noin 45% toimintaan käytettävistä varoista saadaan kansainvälisiltä rahoittajilta (YK, EU, USAID, PRM, UK Aid, Swiss Aid, Norja, Tanska, Ruotsi, Kanada, Saksa, Hollanti, Belgia jne.) Suomen ulkoministeriön kautta saatava tuki on noin 20% ja oma varainhankinta yksityisiltä suomalaisilta 25%. Seurakuntien ja kirkon tuki on hitaasti laskenut vuosittain ja muodostaa nyt runsaan 10% budjetistamme.

Seurakuntien ja kirkon taloudellinen tuki on kuitenkin KUA:n työn elinehto. Se mahdollistaa muun rahoituksen hankinnan, koska sillä pystytään kattamaan ns. omarahoitusosuus, joka vaihtelee rahoittajasta riippuen 5-25 prosenttiin. Seurakuntien ja kirkon tuen avulla KUA on onnistunut skaalaamaan kirkon kansainvälisen diakoniatyön määrän viisinkertaiseksi ja auttamaan yhä useampia apua tarvitsevia. Kirkkojärjestyksen määritelmän mukaisesti autamme erityisesti niitä, joiden hätä on suurin ja joita ei muulla tavoin auteta, yhteistyössä seurakuntien kanssa ja niiden taloudellisella tuella.

COVID-19 pandemian vaikutus KUA:n toimintaan

KUA:n ja ylipäätään koko kansainvälisen avustussektorin kriisivalmius ja sopeutumiskyky ovat monia muita sektoreita paremmat ja useaan kertaan testatut. KUA:n työn keskiössä on auttaa erilaisten katastrofien aikana ja jälleenrakennuksessa. Työn luonteen takia KUA joutuu usein sopeuttamaan suunniteltua työtä,

Varainhankinnan tuotot 2020

evakuoimaan työntekijöitä, keskeyttämään osan toiminnastaan ja antamaan humanitaarista apua niin kuin nytkin koronapandemian aikana.

KUA:n historian aikaisiin katastrofeihin verrattuna koronaepidemia eroaa siinä, että sen vaikutukset koskevat koko maailmaa samanaikaisesti ja ihmisten terveyden suojelemiseksi asetetuilla rajoitteilla on monia merkittäviä kerrannaisvaikutuksia – mm. maailmanlaajuinen taloustaantuma, köyhyyden kääntyminen kasvuun ensimmäistä kertaa 30 vuoteen ja uhka ennennäkemättömän nälänhädän kehittymisestä laajoilla alueilla. OECD:n alustavien arvioiden mukaan epäsuorien talousvaikutusten kehitysmaihin odotetaan olevan suurempia kuin itse koronaviruskriisistä aiheutuvat kustannukset.

Nämä kehityskulut vaikuttavat KUA:n ja kansainvälisen avustussektorin työhön sekä toimintamahdollisuuksiin merkittävästi sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Yhtäältä kriisien ja avuntarvitsijoiden määrät kasvavat ja toisaalta taloustaantumien myötä avustustoimintaan tarvittavat resurssit vähenevät.

Lyhyen aikavälin vaikutukset

Koronaepidemian **alkuvaiheen vaikutukset koskivat työn sopeuttamista muuttuneisiin olosuhteisiin**. Pieni osa hankkeista on laitettu pandemian aikana tauolle riippuen kunkin maan koronatilanteesta ja osa toiminnasta on muutettu vastaamaan koronapandemiaa. Lisäksi KUA on myöntänyt humanitaarista apua esimerkiksi virukseen liittyvään valistustyöhön ja hygieniaan, etäkoulutuksen mahdollistamiseen ja toimeentulon tukemiseen. Iso osa KUA:n hanketyöstä jatkuu edelleen suunnitellun mukaisesti. Kaiken kaikkiaan KUA:n toiminta maaohjelmissa on pandemian aikana pysynyt yllättävän hyvällä toteutusasteella.

Työntekijät sekä Suomessa että osittain KUA:n toimintamaissa ovat toimineet etätyössä. Ohjelmamaissa ohjelmatyöntekijät ovat pystyneet liikkumaan tarpeen mukaan muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Helsingissä on laadittu ”paluu toimistoon -suunnitelmaa”, mutta tällä hetkellä toimitaan edelleen etätyömallissa. Kansainvälinen matkustaminen on pikkuhiljaa helpottunut ja välttämättömiin työhön liittyvä matkustaminen on ollut mahdollista viime aikoina. Selvää kuitenkin on, että pandemia tulee muuttamaan matkustus- ja kokouskäytäntöjä myös tulevaisuudessa ja pandemian jälkeen.

Vaikka KUA on pystynyt sopeuttamaan toimintaansa pandemian kuluessa, huolenaiheena on rahoituksen riittävyys ja toiminnan mahdollistaminen myös jatkossa. Taloudelliset ongelmat näkyvät kotimaisessa varainhankinnassa ja erityisesti seurakuntien kautta saadun kolehtirahoituksen ja Yhteisvastuu-keräyksen tuoton laskuna. Yksityisvarainhankinnan suhteen palaaminen normaalitasoon on tapahtumassa ja esimerkiksi face-to-face -kuukausilahjoittajien rekrytointi on jälleen käynnistynyt vaikkakin laihemmin tuloksin. Arvioimamme kokonaispudotus on kuluvana vuonna samaa luokkaa kuin viime vuonnakin eli noin 10% luokkaa. Näin ollen sillä on iso merkitys toimintamme kannalta.

Suomen valtion tai kansainvälisten rahoittajien tukeen ei ole odotettavissa lähiaikoina suurempia negatiivisia muutoksia. Pikemminkin kansainvälistä rahoitusta on ollut enenevästi tarjolla ja emme ole voineet ottaa sitä vastaan täysimääräisesti yksityisvarainhankinnan sekä kirkon ja seurakuntien tuen laskun johdosta. Omarahoitusosuuksiahan maksetaan pitkälti omalla varainhankinnalla Suomessa ja varsinkin seurakuntien taloudellisen tuen turvin.

Arvioimme varainhankintakilpailun koventuvan niin kotimaassa kuin globaalisti. Yksityisen varainhankinnan kasvunäkymät ovat heikot ja kirkollisverotulojen lasku pienentää entisestään KUA:n saamaa tukea seurakunnilta. Lisäksi kolehtirahoituksen kehittymistä koronapandemian jälkeen on vaikea ennakoita.

Mikäli kotimaisen varainhankinnan tilanne jatkuu epävarmana, KUA ei voi hakea samalla volyymin myöskään ulkopuolista rahoitusta, jossa vaaditaan omarahoitusosuuksia. Kansainvälisten rahoittajien tilanteeseen vaikuttaa merkittävästi heitä rahoittavien valtioiden tilanne. Mahdollisen taloustaantumien myötä myös Suomen valtion tukeen saattaa tulla leikkauksia.

Pitkän aikavälin vaikutukset

Koronapandemialla odotetaan olevan pitkäaikaisia vaikutuksia kansainvälisen avun työhön ja sen painopisteisiin. Vuoden 2008 taluskriisissä kehitys yhteistyötuen reaalitaso lähti laskuun noin parin vuoden viiveellä ja myös tällä kertaa on täysin mahdollista, että länsimaiden kyky kehitys yhteistyörahoitukseen heikkenee. Toisaalta nimenomaan pandemian synnyttämässä kriisissä globaali keskinäisriippuvuus on poikkeuksellisen ilmeistä: virukset ja niiden laajamittaisen leviämisen aiheuttama taloudelliset ja yhteiskunnalliset ongelmat palaavat takaisin vaivaamaan kehittyneitä maita, ellei niitä poisteta yhdessä. Tämä lisää globaalia solidaarisuuden ja yhteisvastuun tarvetta, mutta myös kilpailua valtasuhteista ja uusien toimijoiden ja intressien nousemista suhteessa kansainvälisiin ihmisoikeussitoumuksiin.

Koronapandemia luo mahdollisuuden jälleenrakentaa kestävämpää tulevaisuutta. Ihmisoikeudet, ilmasto- ja ympäristöasiat voidaan huomioida paremmin ja teknologiaa mahdollisuudet hyödyntää laajemmin. Yhtä lailla kehitys voi viedä huonompaan suuntaan riippuen valtioiden ja isojen rahoittajien intresseistä.

Koronaepidemialla on myös positiivisia vaikutuksia KUA:n työhön. Etätyöskentely on KUA:ssa ollut mahdollista jo useamman vuoden ajan. Koronarajoitusten myötä laajamuotoiseen etätyöskentelyyn siirtyminen on selvästi parantanut etäjohtamista ja -työskentelyä. Matkustusrajoitusten vuoksi virtuaalokokoukset ja -koulutukset ovat yleistyneet. Etätyön ja erilaisten virtuaalisten työskentelymuotojen lisääntyminen vähentää tulevaisuudessa niin matkustamisen kuin toimistotilojenkin tarvetta, mikä pienentää KUA:n hiilijalanjälkeä. Matkustusrajoitusten myötä myös paikallisten toimijoiden työn merkitys ja tärkeys sekä yhteistyön eri muodot verkostoissa vahvistuvat.

Kumppanuudet

KUA:n kumppanuuksien kokonaisuus on laaja. Ulkoministeriön kanssa tehtävä yhteistyö on monipuolista eikä rajoitu pelkästään rahoitusyhteistyöhön. Suomen suurimpana kansainvälisen avun järjestönä Kirkon Ulkomaanapua kuullaan ja konsultoidaan paljon niin kehitys yhteistyöhön kuin humanitaarisiin kysymyksiin liittyen. Toisaalta KUA:n rauhantyö on avannut läheistä yhteistyötä ulkoministeriön poliittisen osaston kanssa.

Yhteistyö eri valtioiden kehitystoimijoiden, poliittisten toimijoiden ja monenkeskisten järjestöjen kanssa on kasvanut ja tehostunut entisestään. Kiinteät yhteistyösuhteet esimerkiksi UNICEF:n, UNHCR:n ja UN Womenin kanssa ovat tehostuneet ja lähentyneet entisestään. Myös KUA:n strategia työskennellä ohjelmamaiden hallitusten kanssa on keskeinen menestystekijä ohjelmien toteutumisessa.

KUA toimii aktiivisesti kirkollisten avustusjärjestöjen kansainvälisen verkoston ACT Allianssin jäsenenä sen eri päätös- ja yhteistyöelimissä. ACT toimii myös alustana sisarjärjestöjen kanssa tehtävälle yhteistyölle. Erityisesti eurooppalaisten sisarjärjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö tapahtuu niin globaalilla kuin ruohonjuuritasollakin. Luterilainen maailmanliitto on niin ikään ekumeeninen kumppani, jonka kanssa yhteistyö on kiinteää ja toimii monella eri tasolla. Kirkkojen maailmanneuvoston (KMN) osalta yhteistyön painopiste on EAPPI-ohjelman ihmisoikeustarkkailussa ja Lähi-idän rauhantyössä. Uutena yhteistyöalueena KMN:n kanssa on Koreoiden välinen rauhadialogi.

Interfaith-yhteistyö on laajentunut entisestään. Islamic Relief World Widen ja muiden eri uskontokuntien avustusjärjestöjen kanssa tehty yhteistyö ja kanssakäyminen on kasvanut edelleen.

Seurakuntien ja kirkkohallituksen kanssa tehtävä yhteistyö

Seurakunnat muodostavat Kirkon Ulkomaanavun toiminnan pohjan. Viime vuosina KUA on pyrkinyt tehostamaan seurakuntien kanssa tehtävää yhteistyötä ja näkyvyyttä seurakuntien arjessa. Tärkeän elementin muodostaa seurakunnan työntekijöistä ja vapaaehtoisista muodostuva yhteyshenkilöverkosto, johon kuuluu noin 600 henkilöä lähes kaikista seurakunnista. Jokaista hiippakuntaa edustava kirkkoherratyöryhmä puolestaan tuottaa ideoita ja uusia avauksia toimintamme kehittämiseen. Kirkon Ulkomaanapu järjestää vuosittain myös hiippakunnallisia ajankohtaispäiviä, jotka ovat osa kirkon koulutuskalenterin tarjontaa. Lisäksi KUA tuottaa materiaalia seurakuntien kansainvälisyyskasvatukseen.

Yhteistyö kirkkohallituksen kanssa on hyvää ja tiivistä. Yhteyttä ylläpidetään varsinkin kirkon ulkoasian osaston (KUO) eri toimijoiden kanssa. KUA:n toiminnanjohtaja osallistuu esimerkiksi KUO:n johtoryhmän kokouksiin ja on myös edustettuna kirkon lähetystyön toimikunnassa.

Kirkon Ulkomaanavun liittyminen Yhteinen todistus -asiakirjaan

Kirkon Ulkomaanapu on perussopimuksessa kansainvälisen diakonian toteuttamisesta Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa sitoutunut noudattamaan toiminnassaan kirkon tunnustusta. Sopimuksen mukaisesti KUA toteuttaa kirkon sille antamaa valtuutusta tehdä kehitysyhteistyötä, humanitaarista avustustyötä ja vaikuttamistyötä Kirkon Ulkomaanavun säätiön säännöissä kuvatulla tavalla. KUA toimii hauraissa konteksteissa kaikkein hädänalaisimpien auttamiseksi ja toteuttaa näin kirkkolaissa määriteltyä kirkon perustehtävää eli toimii lähimmäisenrakkauden toteuttamiseksi.

Yhteinen todistus -asiakirjan toimintaperiaatteet liittyvät kiinteästi Kirkon Ulkomaanavun toimintaan. Eryteisesti KUA:n työssä korostuvat oikeudenmukaisuuden ja yhdenvertaisuuden sekä ihmisarvon ja perusoikeuksien puolustaminen ja edistäminen, vapaaehtoisuuden arvostaminen ja tukeminen (esim. Changemaker, Naisten Pankki ja Opettajat ilman rajoja), kansainvälisyyskasvatus, kansainvälisten yhteyksien ja ekumeenisten suhteiden edistäminen (mm. ACT Allianssi, Kirkkojen maailmanneuvosto ja Luterilainen maailmanliitto) sekä uskontojen välisen vuoropuhelun ja yhteistyön vahvistaminen. Kirkon Ulkomaanapu myös tukee seurakuntia asiantuntemuksellaan ja verkostoillaan kansainvälisen diakonian ja globaalien oikeudenmukaisuuden toteuttamisessa.